

III
(Акти донесени според Договорот за ЕУ)
(АКТИ ДОНЕСЕНИ СПОРЕД ПОГЛАВЈЕ V ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕУ)

Заеднички став на Советот 2008/944/ЗНБП

од 8 декември 2008 година

со кој се дефинираат заедничките правила коишто ја пропишуваат контролата на извозот на воена технологија и опрема

СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

Имајќи го предвид Договорот за Европската унија, а особено членот 15 од истиот,

Со оглед на тоа што:

- (1) Земјите-членки имаат намера да ги надоградат Заедничките критериуми за коишто се договорија на седниците на Европскиот совет во Луксембург и во Лисабон во 1991 година и 1992 година и Етичкиот кодекс на Европската унија за извоз на оружје, донесен од страна на Советот во 1998 година.
- (2) Земјите-членки ја признаваат специјалната одговорност на земјите кои извезуваат воена технологија и опрема.
- (3) Земјите-членки се одлучни во намерата да постават високи заеднички стандарди коишто ќе се сметаат за минимум потребни за управување со и за ограничување на трансферот на воена технологија и опрема од страна на сите земји-членки, и да ја зајакнат размената на релевантни информации во насока на постигнување поголема транспарентност.
- (4) Земјите-членки се одлучни да го спречат извозот на воена технологија и опрема која би можела да се употреби за внатрешна репресија или за меѓународна агресија, или да придонесе за регионална нестабилност.
- (5) Земјите-членки имаат намера да ја зацврстат соработката и да промовираат сообразност на полето на извозот на воена технологија и опрема во рамките на Заедничката надворешна и безбедносна политика (ЗНБП).
- (6) Беа преземени дополнителни мерки против нелегалните трансфери, во форма на Програма на ЕУ за спречување и борба против нелегалната трговија со конвенционално оружје.
- (7) На 12 јули 2002 година, Советот усвои Заедничка акција 2002/589/ЗНБП за придонесот на Европската унија во борбата против дестабилизирачката акумулација и распространувањето на мало и лесно оружје ⁽¹⁾
- (8) На 23 јуни 2003 година, Советот го донесе Заедничкиот став 2003/468/ЗНБП ⁽²⁾ за контрола на трговијата со оружје.
- (9) Во декември 2003 година, Европскиот совет донесе стратегија против пролиферацијата на оружјето за масовно уништување, а во декември 2005 година - стратегија за борба против нелегалното акумулирање и тргување со мало и лесно оружје и негова муниција, што укажува на зголемениот заеднички интерес на земјите-членки и на Европската унија за координиран приод кон контролата на извозот на воена технологија и опрема.

¹ Сл. весник L 191, 19.7.2002, стр. 1.

² Сл. весник L 156, 25.6.2003, стр. 79.

(10) Акционата програмата на ОН за спречување, борба против и искоренување на нелегалната трговија со мало и лесно оружје во сите нивни аспекти беше усвоена во 2001 година.

(11) Регистарот на конвенционално оружје на Обединетите нации е основан во 1992 година.

(12) Државите имаат право да ги пренесуваат средствата за самоодбрана, во согласност со правото на самоодбрана, признато со Повелбата на ОН.

(13) Се признава желбата на земјите-членки за одржување на одбранбената индустрија, како дел од нивната индустриска основа, и на нивните напори за одбрана.

(14) Зајакнувањето на европската одбранбена технолошка и индустриска основа, која придонесува за спроведување на Заедничката надворешна и безбедносна политика, а особено Заедничката европска безбедносна и одбранбена политика, треба да биде придружено со соработка и сообразност на полето на воената технологија и опрема.

(15) Земјите-членки имаат намера да ја зајакнат политиката на Европската унија за контрола на извозот на воена технологија и опрема, со усвојување на овој Заеднички став, кој го ажурира и заменува Етичкиот кодекс на Европската унија за извоз на оружје, донесен од страна на Советот на 8 јуни 1998 година.

(16) На 13 јуни 2000 година, Советот ја усвои Заедничката воена листа на Европската унија, која редовно се ревидира и притоа, кога тоа е соодветно, се земаат предвид слични национални и меѓународни листи ⁽³⁾.

(17) Унијата мора да ја гарантира конзистентноста на нејзините надворешни активности во целина, во контекст на нејзините надворешни односи, а во согласност со членот 3, ставот 2 од Договорот; во таа смисла, Советот го зема предвид предлогот на Комисијата за изменување и дополнување на Регулативата на Советот (ЕЗ) бр.1334/2000 од 22 јуни 2000 година, со којашто се поставува режимот на Заедницата за контрола на извозот на артикли и технологија со двојна употреба ⁽⁴⁾,

ГО ДОНЕСЕ ОВОЈ ЗАЕДНИЧКИ СТАВ:

Член 1

1. Секоја земја-членка ги проценува барањата за лиценца за извоз доставени до неа за артиклите коишто се наоѓаат на Заедничката воена листа на ЕУ наведена во членот 12, преку разгледување на секој случај посебно, наспроти критериумите дадени во членот 2.

2. Барањата за лиценца за извоз наведени во став 1 вклучуваат:

- барања за лиценци за физички извоз, вклучително и барања наменети за лиценцирано производство на воена опрема во трети земји,

- барања за лиценци за тргување,

- барања за лиценци за „транзит“ или „пренос“,

- барања за лиценци за секој неопиплив трансфер на софтвер и технологија преку средства како што се електронски медиуми, факс или телефон.

Законодавството на земјите-членки наведува во кои случаи е потребна лиценца за извоз во однос на овие барања.

Член 2

Критериуми

³ Последен пат изменета и дополнета на 10 март 2008 година, Сл. весник С 98, 18.4.2008, стр. 1

⁴ Сл. весник L 159, 30.6.2000, стр. 1.

1. Прв критериум: Почитување на меѓународните обврски и заложби на земјите-членки, особено на санкциите усвоени од страна на Безбедносниот совет на ОН или на Европската унија, договори за непролиферација на оружје и други предмети, како и други меѓународни обврски.

Лиценцата за извоз се одбива да се издаде доколку согласноста за издавање на истата, меѓу другото, не е конзистентна со:

(а) меѓународните обврски на земјите-членки и нивните заложби за спроведување на ембаргата за оружје на Организацијата на обединетите нации, Европската унија и на Организацијата за безбедност и соработка во Европа;

(б) меѓународните обврски на земјите-членки воспоставени со Договорот за непролиферација на нуклеарно оружје, Конвенцијата за биолошко и токсинско оружје и Конвенцијата за хемиско оружје;

(в) заложбата на земјите-членки да не извезуваат каква било форма на против-пешадиски мини;

(г) заложбите на земјите-членки во рамките на Австралија групацијата, Режимот за контрола на ракетните технологии, Сангер комитетот, Групацијата на нуклеарни снабдувачи, Васенарската спогодба и Хашкиот етички кодекс против пролиферацијата на балистички ракети.

2. Втор критериум: Почитување на човековите права во земјата којашто е крајна дестинација, како и почитување на меѓународното хуманитарно право од страна на таа земја.

- Откако ќе го проценат ставот на земјата-примач кон релевантните принципи утврдени со инструментите за меѓународните човекови права, земјите-членки:

(а) одбиваат да издадат лиценца за извоз доколку постои јасен ризик дека воената технологија или опрема што се извезува може да се користи за внатрешна репресија;

(б) се особено претпазливи и будно го следат издавањето лиценци, и тоа преку разгледување на секој случај посебно, земајќи ја предвид природата на воената технологија или опрема, за земјите каде што биле утврдени сериозни повреди на човековите права од страна на надлежните органи на Организацијата на обединетите нации, Европската унија или на Советот на Европа.

Поради овие причини, технологијата или опремата којашто може да се користи за внатрешна репресија вклучува, меѓу другото, технологија или опрема за којашто постои доказ за употреба на оваа или на слична технологија или опрема за внатрешна репресија од страна на предложениот краен корисник, или каде што постои причина за сомневање дека технологијата или опремата ќе бидат пренасочени од наведената крајна употреба или од крајниот корисник и ќе се користат за внатрешна репресија. Во согласност со член 1 од овој Заеднички став, внимателно ќе се разгледува природата на технологијата или опремата, особено ако е наменета за внатрешни безбедносни цели. Внатрешната репресија вклучува, меѓу другото, тортура и други облици на сурово, нехумано и деградирачко однесување или казнување, егзекуции по скратени постапки или арбитрарни егзекуции, исчезнувања, арбитрарни притворувања или други поголеми повреди на основните човекови права и слободи, онака како што е пропишано со релевантните меѓународни инструменти за човековите права, вклучително и со Универзалната декларација за човековите права и Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права.

- Откако ќе го проценат односот на земјата-примач кон релевантните принципи утврдени со инструментите на меѓународното хуманитарно право, земјите-членки:

(в) одбиваат да издадат лиценца за извоз доколку постои јасен ризик дека воената технологија или опрема којашто ќе се извезува може да се користи за вршење сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право.

3. Трет критериум: Внатрешната ситуација во земјата која е крајна дестинација, како функција на присуство на тензии или оружени конфликти.

Земјите-членки одбиваат да издадат лиценца за извоз на воена технологија или опрема која би предизвикала или би ги продолжила вооружените конфликти или би ги влошила постојните тензии или конфликти во земјата којашто е крајна дестинација.

4. Четврти критериум: Зачувување на регионалниот мир, безбедност и стабилност.

Земјите-членки одбиваат да издадат лиценца за извоз доколку постои јасен ризик дека предвидениот примач агресивно ќе ја користи воената технологија или опрема што се извезува против друга земја или насилно ќе изразува територијални претензии. Кога ги разгледуваат овие ризици, земјите-членки, меѓу другото, го земаат предвид:

(а) присуството или веројатноста за оружен конфликт меѓу земјата-примач и друга земја;

(б) територијалните барања од соседна земја коишто во минатото земјата-примач се обидувала или се заканувала дека ќе ги оствари по пат на сила;

(в) веројатноста дека воената технологија или опрема ќе се користи за други цели освен за легитимната национална безбедност и одбрана од страна на примачот;

(г) потребата да се избегне значителното негативно влијание врз регионалната стабилност на каков било значаен начин.

5. Петти критериум: Националната безбедност на земјите-членки и на териториите чии надворешни односи се одговорност на земја-членка, како и безбедноста на пријателските и сојузничките држави.

Земјите-членки го земаат предвид:

(а) потенцијалниот ефект на воената технологија или опрема што се извезува за нивните одбранбени и безбедносни интереси, како и интересите на земјата-членка и на пријателските и сојузничките држави, во исто време признавајќи дека овој фактор не може да влијае врз разгледувањето на критериумите за почитување на човековите права и за регионален мир, безбедност и стабилност;

(б) ризикот од употреба на предметната воената технологија или опрема против нивните сили или силите на земјите-членки и оние на пријателските и сојузничките држави.

6. Шести критериум: Однесувањето на земјата-купувач во однос на меѓународната заедница, а особено нејзиниот однос кон тероризмот, природата на нејзините сојузи и почитувањето на меѓународното право.

Земјите-членки, меѓу другото, го земаат предвид и досието на земјата-купувач во однос на:

(а) нејзината поддршка или охрабрување на тероризмот или на меѓународниот организиран криминал;

(б) нејзината сообразност со нејзините меѓународни заложби, особено со оние за неупотребата на сила и за меѓународното хуманитарно право;

(в) нејзината заложба за непролиферација на оружје и другите области на контрола врз оружјето и разоружувањето, а особено за потпишување, ратификување и спроведување на релевантните конвенции за контрола над оружјето и разоружувањето, наведени во точка (б) од првиот критериум.

7. Седми критериум: Постојење ризик дека воената технологија или опрема ќе се пренасочат од земјата-купувач или повторно ќе се извезат под неповолни услови.

При проценувањето на ефектот на воената технологија или опрема што се извезува врз земјата-примач и ризикот дека таквата технологија или опрема може да се пренасочи до непосакуван краен корисник или за непосакувана крајна цел, се разгледува следново:

- (а) легитимната одбрана и домашните безбедносни интереси на земјата-примач, вклучително и секое учество во мировни активности на Организацијата на обединетите нации или на други организации;
- (б) техничката способност на земјата-примач да користи таква технологија или опрема;
- (в) способноста на земјата-примач да примени ефективна контрола на извозот;
- (г) ризикот таквата технологија или опрема да биде повторно извезена до непосакувани дестинации и досието на земјата-примач во однос на почитувањето на сите одредби за повторен извоз или согласности пред да се изврши повторниот извоз, за коишто земјата-членка што го врши извозот смета дека се соодветни да се наметнат;
- (д) ризикот таквата технологија или опрема да биде пренасочена кон терористички организации или терористи поединци;
- (е) ризикот од реверзен инженеринг или ненамерен трансфер на технологија.

8. Осми критериум: Компатибилноста на извозот на воената технологија или опрема со техничкиот и економскиот капацитет на земјата-примач, притоа земајќи ја предвид желбата земјите да ги исполнат своите легитимни безбедносни и одбранбени потреби со најмало пренасочување на човечки и економски ресурси за вооружување.

Земјите-членки, во светлина на информациите од релевантните извори, како што се извештаите на Развојната програма при Обединетите нации, Светска банка, Меѓународниот монетарен фонд и Организацијата за економска соработка и развој, земаат предвид дали предложениот извоз сериозно ќе го наруши одржливиот развој на земјата-примач. Во овој контекст, тие ги разгледуваат релативните нивоа на воени и социјални расходи на земјата-примач, исто така земајќи ја предвид и секоја билатерална помош или помош од ЕУ.

Член 3

Овој Заеднички став не влијае на правото на земјите-членки да имаат порестриктивни национални политики.

Член 4

1. Земјите-членки објавуваат детали за лиценците за извоз коишто биле одбиени во согласност со критериумите пропишани со овој Заеднички став, проследени со објаснување зошто било одбиено издавањето на лиценцата. Пред една земја-членка да издаде лиценца чиешто издавање било одбиено од друга земја-членка или од други земји во последните три години, поради суштински идентични трансакции, таа прво треба да се консултира со земјата-членка или со земјите кои одбиле да ја/ги издадат лиценцата/ите. Доколку по консултациите земјата-членка сепак одлучи да ја издаде лиценцата, таа ја известува земјата-членка или земјите кои одбиле да ја/ги издадат лиценцата/ите, притоа давајќи детално објаснување за своите причини.

2. Одлуката да се изврши или да се одбие трансферот на воена технологија или опрема останува национално дискреционо право на секоја земја-членка. Се смета дека лиценцата се одбива да се издаде кога земјата-членка одбила да ја дозволи продажбата или извозот на предметната воена технологија или опрема, во оние случаи во кои инаку продажбата би се случила или би се склучил релевантниот договор. Поради овие причини, во согласност со националните постапки, одбивањето за кое треба да се издаде известување може да вклучи и

одбивање да се започнат преговори или негативен одговор на формално иницијално барање за конкретна нарачка.

3. Земјите-членки ги чуваат таквите одбивања и консултации како доверливи информации и не ги користат за комерцијални цели.

Член 5

Лиценците за извоз се издаваат само врз основа на веродостојно претходно знаење за крајната употреба во земјата којашто е крајна дестинација. За ова, генерално, е потребен темелно проверен сертификат за крајниот корисник или соодветна документација и/или некоја форма на официјално овластување издадено во земјата која е крајна дестинација. Кога се проценуваат барањата за лиценци за извоз на воена технологија или опрема за производствени цели во трети земји, земјите-членки особено водат сметка за потенцијалната употреба на крајниот производ во земјата на производството и за ризикот крајниот производ да не биде пренасочен или извезен кон непосакуван краен корисник.

Член 6

Без исклучување на Регулативата (ЕЗ) бр.1334/2000, критериумите наведени во членот 2 од овој Заеднички став и постапката за консултации пропишана во членот 4 се применуваат и во земјите-членки во однос на стоката и технологијата со двојна намена, онака како што се специфицирани во Анекс I од Регулативата (ЕЗ) бр.1334/2000, онаму каде што постои сериозна основа за сомневање дека крајните корисници на таквата стока или технологија ќе бидат оружените сили или внатрешните безбедносни сили или слични субјекти во земјата-примач. Се смета дека упатувањата во овој Заеднички став кон воена технологија или опрема вклучуваат и таква стока и технологија.

Член 7

Со цел да се максимизира ефективноста на овој Заеднички став, земјите-членки работат во рамките на ЗНБП да ја зајакнат својата соработка и да ја промовираат својата сообразност на планот на извозот на воената технологија и опрема.

Член 8

1. Секоја земја-членка до другите земји-членки доставува доверлив годишен извештај за сопствениот извоз на воена технологија и опрема и за спроведувањето на овој Заеднички став.
2. Годишниот извештај на ЕУ, кој се темели на придонесите од сите земји-членки, се доставува до Советот и се објавува во серијата „С“ на Службениот весник на Европската унија.
3. Освен тоа, секоја земја-членка која извезува технологија или опрема од Заедничкиот воен список на ЕУ објавува национален извештај за сопствениот извоз на воена технологија и опрема, чијашто содржина ќе биде во согласност со и ќе биде применлива во националното законодавство и ќе обезбеди информации за Годишниот извештај на ЕУ за спроведувањето на овој Заеднички став, онака како што е пропишано во Прирачникот за корисниците.

Член 9

Земјите-членки, онаму каде што тоа е соодветно, заедно и во рамките на ЗНБП ја оценуваат ситуацијата на потенцијалните или актуелните примачи на извозот на воена технологија и опрема од земјите-членки, во светлината на принципите и критериумите од овој Заеднички став.

Член 10

Земјите-членки, онаму каде што тоа е соодветно, можат, исто така, да го земат предвид ефектот на предложените извози врз сопствените економски, социјални, комерцијални и

индустриски интереси, но овие фактори нема да влијаат врз примената на претходно дадените критериуми.

Член 11

Земјите-членки вложуваат најголеми напори за да ги охрабрат другите земји кои извезуваат воена технологија или опрема да ги применуваат критериумите од овој Заеднички став. Тие редовно разменуваат искуства со такви трети земји кои ги применуваат критериумите во своите политики за контрола на извозот на воена технологија и опрема и за применување на критериумите.

Член 12

Земјите-членки гарантираат дека нивното национално законодавство им овозможува да го контролираат извозот на технологија и опрема од Заедничкиот воен список на ЕУ. Заедничкиот воен список на ЕУ дејствува како референтна точка за националните списоци на воена технологија и опрема на земјите-членки, но не ги заменува директно.

Член 13

Прирачникот за корисниците за Европскиот етички кодекс за извоз на воена опрема, кој редовно се ревидира, служи како водич за спроведување на овој Заеднички став.

Член 14

Овој Заеднички став влегува во сила на датумот на неговото донесување.

Член 15

Овој Заеднички став се ревидира по три години од неговото донесување.

Член 16

Овој Заеднички став се објавува во Службениот весник на Европската унија.

Брисел, 8 декември 2008 година.

За Советот,

Претседател

В. Kouchner